

MemoriiJurnale

Ion Ioanid s-a născut în 1926, la 28 martie, la moșia tatălui său din comuna Ilovăț, județul Mehedinți. Tot acolo, în casa părintească, a fost botezat de preotul din sat. Naș l-a avut pe Octavian Goga, căruia tatăl lui, Tilică Ioanid, i-a fost „prieten nedespărțit de-a lungul întregii vieți atât de agitate a generației lor, de la înfăptuirea României Mari și în perioada dintre cele două războaie mondiale“.

Ion Ioanid a urmat cele patru clase primare la școala din satul natal. Liceul l-a făcut la București: primele șase clase la Colegiul Național „Sf. Sava“ și ultimele două la Liceul „Spiru Haret“. Bacalaureatul și l-a luat în 1944, împreună cu absolvenții liceelor din Turmu Severin, în localul școlii din comuna Șișești, comună în care, din cauza bombardamentelor anglo-americe, se aflau refugiați și profesori, și candidați.

În toamna aceluiași an, din cauza invaziei sovietice, ajungând cu întârziere în București, a pierdut termenul de înscriere la facultate. În 1945, a intrat la Facultatea de Drept, dar în anul III a fost exmatriculat din cauza „originii sociale nesănătoase“.

Arestat în 1949, a fost eliberat după numai câteva zile, pentru ca în 1952 să fie din nou arestat, judecat și condamnat, pentru „înaltă trădare“, la 20 de ani muncă silnică.

A fost eliberat după 12 ani, în 1964, în urma decretului nr. 411 de grațiere a deținuților politici.

În 1969 a plecat în străinătate; în R.F. Germania i s-a acordat azil politic, statut de care s-a bucurat pînă la moartea sa. Stabilat la München, a lucrat în primul an ca muncitor necalificat. După aceea, timp de douăzeci de ani, pînă la pensionare, a fost crainic la secția română a postului Radio Europa Liberă. A murit pe 12 octombrie 2003, la München, unde a și fost înmormîntat alături de soția sa, Nora Ioanid.

ION IOANID

ÎNCHISOAREA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

VOLUMUL II
1954–1957

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Ana Barbu
Coperta: Ioana Nedelcu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 1999, 2000, 2002, 2013

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IOANID, ION

Închisoarea noastră cea de toate zilele / Ion Ioanid. –

Ed. a 3-a, rev. – București: Humanitas, 2013

3 vol.

ISBN 978-973-50-4203-5

Vol. 2: 1954–1957. – Index. – ISBN 978-973-50-4205-9

343.8(498)(0:82-94)

821.135.1-94

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

„TOATE DRUMURILE DUC LA JILAVA“

Într-una din zilele acelu început de an 1955, cînd încă nu se desprimăvărare, Titi și cu mine am fost scoși din Zarcă. Cu păturile în cap, ținîndu-ne de mînă și conduși de un gardian, am traversat curtea, refăcînd în sens invers drumul pe care îl parcursesem cu aproape un an în urmă.

Cînd ni s-au luat păturile din cap ne aflam într-o cameră mare, pe care la prima vedere n-am recunoscut-o. Era aceeași cameră de tranzit în care stătusem cîteva zile, înainte de a fi fost repartizați în Zarcă. De-a lungul peretelui erau înșirate vreo șapte–opt saltele proaspăt umplute cu paie, fiecare prevăzută cu o pătură. Într-un colț, o tinetă iar într-altul, un hîrdău cu apă de băut. Dușumelele putrezite și îmbibate de urină, pe care le apucasem la sosirea noastră din Oradea, fuseseră înlocuite iar acum, în încăpere, domnea un puternic miros de motorină, care în închisoare era strîns asociat cu noțiunea de curățenie.

Rămași singuri, ne-am trîntit pe saltele, stăpîniți de mereu aceeași stare de spirit, specifică tuturor transferurilor dintr-o închisoare într-alta. Pe de-o parte regretam despărțirea de prietenii pe care îi lăsasem în urmă, pe de altă parte, eram excitați de necunoscutul ce ne stătea în față. Un amestec de mulțumire că părăsim o închisoare de care ne săturasem, de curiozitate pentru cea în care vom fi transferați și totodată de îngrijorare față de incertitudinea și surprizele ce ni le rezerva viitorul. Totuși, dorința de schimbare și de nou predomina și ne făcea să înlăturăm din gînd pericolele necunoscute ce ne pîndeau și să privim cu optimism înainte.

În tot cursul dimineații, ușa s-a deschis de mai multe ori, gardianul introducînd de fiecare dată cîte un nou deținut, destinat transportului ce se pregătea. Către prînz, numărul nostru crescuse pînă la un efectiv de douăzeci–douăzeci și cinci de deținuți, aduși din toate secțiile Aiudului. Erau reprezentate toate categoriile de deținuți, de toate culorile politice, de toate vîrstele și cu cele mai diferite condamnări. Nici o trăsătură care să fie comună tuturor celor aduși în camera de tranzit, care să ne dea vreo indicație asupra criteriilor de selecție și să putem astfel să ne facem vreo idee asupra destinației noastre.

Cam pe la ora prânzului, s-a prezentat un ofițer cu o listă de nume. Cei strigați au fost scoși din cameră. Am dedus că au plecat cu o primă dubă. Mai rămăseserăm în cameră vreo șase-șapte inși.

După prânz, ușa s-a deschis, iar unul din deținuți, strigat pe nume de gardian, a fost scos afară. Puțin după aceea au răsunat lovituri de ciocan pe nicovală. Apoi deținutul, căruia i se bătuseră lanțuri la picioare, a fost adus înapoi. Zornăitul lanțurilor pe cimentul de pe coridor ni s-a părut mai impresionant ca de obicei. Când i s-a deschis ușa, și deținutul a intrat în celulă, am înțeles de ce. Nu mai văzusem niciodată pînă aici asemenea lanțuri! Brățările care îi cuprindeau gleznelor păreau un fel de manșetă de mîncă de cămașă. Aveau vreo cincisprezece centimetri lățime și erau prevăzute cu cîte două rînduri de găuri, așa că i se bătuseră cîte două nituri la fiecare picior, iar grosimea fierului din care fuseseră forjate era de aproximativ doi centimetri! Ceea ce le întrecea însă pe toate era lanțul propriu-zis! Cu toate că destul de lung (între optzeci de centimetri și un metru) nu avea mai mult de cinci verigi pe toată lungimea. Cinci verigi uriașe! Fierul rotund din care erau confecționate avea un diametru de trei centimetri! Verigile aveau forma și dimensiunea celor pe care le văzusem deseori la mare, la lanțurile de la ancoră ale șalupelor pescărești.

Ne putem închipui cu ce dificultate pășea omul căruia i se bătuseră lanțurile, la fiecare pas fiind obligat să tîrască după el asemenea greutate.

După el a urmat Titi. Și el a avut aceeași soartă. Apoi mi-a venit și mie rîndul. Plutonierul m-a condus în biroul de la capătul secției. Arătînd spre mormanul de lanțuri din mijlocul camerei, mi-a spus rîzînd: „Alege-ți, bă, încălțămîntea care ți se potrivește, să nu zici pe urmă că te strîng pantofii!”

Trăgînd nădejde să găsesc niște lanțuri mai puțin grele, am început să răscolesc în grămada de fiare din fața mea. Erau însă unele mai grozave ca altele și toate acoperite de rugină, de parcă ar fi fost îngropate în pămînt. Renunțasem să mai caut și mă pregăteam să iau unul la împlinire, cînd mi-au căzut ochii pe un lanț aruncat într-unul din colțurile camerei. Gardianul mi-a surprins privirea și a început iar să rîdă: „Degeaba te uiți la alea. Sînt număr mic, de damă! Le-a mai încercat și alții și nu i-a cuprins la gleznă!”

I-am cerut să-mi permită totuși să le încerc și eu. Probabil, bine dispus de propriile lui glume, mi-a dat voie. Nu numai că lanțul cu pricina era foarte ușor și subțire, dar, spre mirarea gardianului, mă și cuprindea la glezne.

De aici înainte cunoșteam procedura: m-am așezat pe jos și ridicîndu-mi pe rînd picioarele la înălțimea nicovalei, mi-am potrivit pe ea urechea fiecărei brățări. Gardianului nu-i rămînea decît să introducă niturile în găurile respective și să le turtească din cîteva lovituri de ciocan. Învătasem regula de la alți deținuți mai vechi: cu gardianul să colaborezi numai cînd îți bate lanțurile! Trebuie să-l ajuți la nituitul lanțului, ca să nu riști vreo lovitură de ciocan greșită, care să-ți zdrobească fluierul piciorului.

La întoarcerea spre celula de tranzit, în comparație cu zăngănitul surd pe care îl făcuseră predecesorii mei, lanțurile mele sunau pe cimentul coridorului ca niște zurgălăi de sanie. Titi m-a felicitat pentru norocul ce-l avusesem, dorindu-mi totodată să n-am parte de o călătorie prea lungă într-o dubă aglomerată, în care să fiu obligat să stau în picioare. Îngrijorarea lui era justificată: brățările lanțurilor îmi cuprindeau gleznela, fără să lase prea mult spațiu între fier și tibie. Or, în condițiile în care se făceau de obicei transporturile de deținuți, din cauza căldurii și supraaglomerării dubelor, picioarele ți se umflau în așa hal, încât lanțurile prea strâmte ajungeau să-ți pătrundă în carne. Din fericire, de astă dată n-a fost cazul!

Între timp, fiecare din celulă încerca să-și adapteze câte un dispozitiv, care să-i ușureze mersul și să-l apere de rosăturile și loviturile ce i le provoca greutatea fiarelor pe care trebuia să le poarte. Cu cele mai felurite cîrpe și bucăți de pînză, provenind din peticele de pe haine sau din sacrificarea poalelor sau mîneșilor cămășilor, deținuții își bandajau gleznela sau înfășurau chiar brățările de fier, pentru a-și feri picioarele de contactul direct cu metalul. Toți își legaseră câte o bucată de sfoară de veriga de la mijlocul lanțului. Celălalt capăt al sforii îl țineau în mîină, ridicînd lanțul de la pămînt în timpul mersului, pentru a nu fi nevoiți să tîrască după ei toată greutatea ce le atîrna de picioare.

Nu-mi mai aduc aminte de numele celor cu care am stat în ziua aceea în camera de tranzit. Toți erau vechi pușcăriași și petrecuseră mai mulți ani în Aiud. Unii lucraseră în fabrică și la diferite munci interioare, avînd astfel posibilitatea să fie mai informați despre cele ce se petreceau în închisoare decît Titi și cu mine, care trăiserăm în izolarea ermetică a Zărcii. De la ei am aflat că de cîteva luni de zile aveau loc mari mișcări de deținuți în toate închisorile din țară. Ministerul de Interne hotărîse o nouă repartizare a deținuților în penitenciare. Conform acestui plan, Aiudul era destinat legionarilor. Indiferent de motivul pentru care fusese condamnat, de încadrarea primită la proces și cuantumul pedepsei, deținutul căruia i se stabilise apartenența la Mișcarea legionară, avea să-și execute sentința în penitenciarul Aiud.

În închisoarea din Pitești erau expediați cei condamnați pentru „înaltă trădare“ indiferent ce politică ar fi făcut. Excepție făceau doar legionarii, la care calitatea de membri ai Mișcării primă și erau trimiși, cum am spus, la Aiud.

Cei condamnați pentru „organizație politică subversivă“ sau „organizație împotriva ordinii sociale“ (cum li se mai spunea), cu caracter național-țărănist, național-liberal sau social-democrat erau repartizați la o închisoare din vestul Transilvaniei (nu-mi amintesc dacă la Arad, Oradea sau Dej). Ulterior, în 1956, la izbucnirea revoluției din Ungaria, din cauza apropierii de frontieră, au fost mutați în cea mai mare grabă în închisoarea din Botoșani, la celălalt capăt al țării.

Deținuților condamnați tot pentru „organizații subversive“ dar fără colorit politic de partid ca și „frontieriştilor“ sau celor închiși pentru „discuții dușmănoase“ și tot felul de alte culpe minore, li s-a stabilit ca loc de executare a pedepsei penitenciarul din Gherla.

Lagărele de muncă forțată pentru deținuții politici fuseseră desființate sau erau pe cale de a fi desființate. La cele trei mine de plumb de la Baia Sprie, Cavnice și Valea Nistrului avuseseră loc manifestări de indisciplină. La Baia Sprie, mai ales, unde deținuții au organizat o grevă a foamei de mari proporții, protestând împotriva tratamentului inuman la care erau supuși și refuzând să mai intre în mină. Din cauza situației politice externe (între care Conferința la vîrf de la Geneva) și a opiniei publice internaționale, pe care, în acea vreme, regimul părea să vrea s-o menajeze, Ministerul de Interne n-a ripostat cu represaliile obișnuite. A preferat să renunțe la munca forțată.

La Baia Sprie, s-a petrecut un fenomen deosebit, pe care mulți îl consideră ca fiind motivul principal care a determinat Ministerul de Interne să ia măsura noilor repartizări în penitenciare. Iată ce s-a întîmplat. Cu ocazia pregătirii de desființare a lagărului de la Baia Sprie, deținuții au fost adunați în curtea lagărului, unde o comisie alcătuită din ofițeri de Securitate urma să stabilească componența loturilor destinate transferului. Li s-a ordonat mai întîi legionarilor să se grupeze într-o parte a curții. O dată această separație făcută, unul din ofițerii din comisie, căruia i se pusese în față o masă cu toate dosarele deținuților din lagăr, a trecut la verificarea identității fiecărui condamnat.

A început cu teancul de dosare, purtînd mențiunea „Legionar“. Luînd pe rînd fiecare dosar, striga numele respectivului deținut, care trebuia să răspundă „prezent“, să iasă din rînd și să se apropie de masă. Urmau apoi obișnuitele întrebări: Prenumele? Data și locul nașterii? Tata? Mama? Condamnarea? După ce ofițerul constata că răspunsurile corespund cu datele din dosar, deținutul interogat era trimis într-una din barăci și era strigat un altul.

Cînd și ultimul dosar de legionar a fost verificat, pe locul din curte unde fuseseră adunați cei din această categorie mai rămăsese încă un grup destul de important de deținuți.

Uimit, ofițerul i-a întrebat:

— Voi sînteți tot legionari, bă?

— Da! i s-a răspuns.

Întorcîndu-se către plutonierul de la greafă, ofițerul i-a reproșat că nu i-a adus toate dosarele legionarilor. Plutonierul i-a replicat că absolut toate dosarele deținuților se află pe masă. Bănuind că dosarele legionarilor nestrigați se rătăciseră în celălalt teanc, ofițerul a inversat procedeul folosit pînă aici. Făcînd un semn unuia din deținuții din grup să iasă din rînd, l-a întrebat cum îl cheamă și a început să-i caute numele în teancul de dosare ale „nelegionarilor“. Găsindu-i dosarul, a urmat interogatoriul obișnuit. Toate datele declarate de deținut corespundeau celor consemnate în hîrtii. Nedumerit,

ofițerul a răsfoit de mai multe ori dosarul și, în cele din urmă, i s-a adresat deținutului care aștepta:

— Aici nu scrie că ești legionar!

— Eu nu știu ce scrie la dumneavoastră, d-le ofițer, dar știu că sînt legionar!

— Dacă ai declarat la anchetă că ești legionar, ar trebui să fie scris și în dosar!

— La anchetă n-am declarat!

— Cum n-ai declarat? De ce ai ascuns, bă, organelor noastre adevărul? s-a răstit la el ofițerul.

— Pentru că atunci nu eram legionar!

Spre consternarea întregii comisii, deținutul a declarat că de cînd i-a observat și cunoscut mai îndeaproape pe legionari în închisoare, și-a însușit credința lor și se consideră și el legionar. Prin atitudinea lui de aci înainte va încerca să se dovedească demn de a face parte din Mișcarea legionară și speră să fie acceptat în rîndurile ei. Ar fi o cinste pentru el să fie recunoscut ca legionar.

Revenindu-și din surpriză și pentru a curma scena penibilă creată de aceste declarații făcute în fața întregului lagăr, ofițerul l-a trimis pe deținutul care vorbise în baracă și i-a făcut semn următorului din grup să se apropie. Dar, fiecare pe rînd, cum a fost chemat la identificare, a spus același lucru: „Am devenit legionar în închisoare!”

Se spunea că îngrijorarea provocată de acest eveniment de la Baia Sprie a determinat regimul să treacă la separarea pe categorii a deținuților în închisori, izolîndu-i cu această ocazie pe legionari la Aiud, spre a preveni astfel pe viitor influența lor asupra celorlalți și a împiedica prozelitismul. Punerea în aplicare a acestei măsuri dăduse mult de furcă Ministerului de Interne. Verificarea miilor și miilor de dosare și trierea atîtor deținuți din zecile de pușcării din țară, operație executată de o armată întreagă de funcționari, gardieni și ofițeri din administrația penitenciarelor, a îmbrăcat aspectul specific al tuturor campaniilor pe scară mare pe care le întreprindea regimul comunist în toate domeniile.

Executarea ordinului s-a întins pe o perioadă de mai multe luni de zile, provocînd un haos de nedescris în toate închisorile. Zi și noapte se sortau dosare și se întocmeau liste după care erau triați deținuții, mutați dintr-o celulă în alta, de la un etaj la altul și izolați pe categorii, în așteptarea transferului spre închisorile de destinație. Zilnic se constatau greșeli în selecționarea sau repartizarea deținuților și, pentru a le corecta, se făceau alte liste și alte mutări, care generau și ele alte erori.

Toată această pritoceală de oameni făcea ca numărătoarea de dimineață și de seară să se repete de cîteva ori, pînă cînd, în fine, efectivul deținuților din celule să coincidă cu cel din inventarul de la grefă.

În ziua în care se anunța sosirea vagonului-dubă, deținuții selecționați pentru transfer erau scoși din porție la bucătăria închisorii, urmînd, la plecare, să primească hrana rece pentru drum. Deseori însă, vagonul era așa de încărcat cu deținuții de la alte închisori pe unde trecuse, încît, cu tot bine cunoscutul lor zel de a înfrînge legile spațiului și volumelor corpurilor, gardienii nu mai reușeau să comprime mai mult conținutul uman al dubei. În acest caz, nemiaincăpînd în vagon, lotul de deținuți era adus înapoi în închisoare unde trebuia să aștepte trecerea dubei următoare. În ziua aceea, nefigurînd în efectivul închisorii pentru care fuseseră scoase rațiile de alimente din magazie, deținuții nu primeau de mîncare. De asemenea, cei cărora li se bătuseră lanțuri pentru transfer rămîneau cu ele la picioare pînă ce venea viitoarea dubă, ceea ce putea dura cîteva săptămîni. La fel păteau și cînd ajungeau la pușcăria de destinație: nefiind cuprinși în numărul deținuților din noua închisoare, în ziua sosirii nu primeau de mîncare.

Incapacitatea și ignoranța gardienilor, începînd de la dificultățile pe care le aveau cu operațiile de numărătoare, calculele simple de adunare și scădere, și pînă la greutatea de a descifra și transcrie numele deținuților din dosare pe diferite liste, produceau un fel de reacție în lanț de greșeli, care păreau să se succedă la nesfîrșit. Spiritul de organizare al cadrelor superioare ale închisorilor, începînd de la comandant și pînă la ultimul ofițer de serviciu, nu era nici el la înălțime. Dispozițiile contradictorii pe care le dădeau, ordinele și contraordinele care se încrucișau nu făceau decît să stîrnească și mai multă confuzie în mintea simplă a gardienilor. Am încercat să schițez dificultățile și problemele cu care au fost confruntate cadrele din administrația închisorilor cu ocazia punerii în aplicare a dispozițiilor primite. Nimeni n-ar putea însă contabiliza chinurile prin care au trecut miile și miile de deținuți în toată această perioadă, începînd cu faza de pregătire a loturilor, urmată de cea a transferului propriu-zis și încheiată cu încarcerarea lor în închisoarea de destinație. Părea că niciodată această uriașă mișcare de migrație a pușcăriașilor de la o închisoare la alta nu-și va găsi sfîrșitul. Și totuși, după cîteva luni de activitate haotică, dar urmărită cu perseverență, scopul a fost atins. Deținuții, în cele din urmă, despărțiți după criteriile cerute, se aflau fiecare la închisoarea categoriei lui. Totuși, unele erori de selecție aveau să persiste ani de zile, astfel încît, mai în fiecare închisoare, se găseau rătăcite cîteva exemplare dintr-o altă categorie decît cea specifică penitenciarului respectiv.

Pot spune că și de data asta Titi și cu mine am avut un dram de noroc. Punctul de criză al marilor transferări în masă trecuse. Nu numai atît, dar a doua zi, cînd am fost duși la gara din Aiud, unde pe o linie moartă ne aștepta vagonul-penitenciar, am fost băgați în camera mare a dubei. Celulele mici erau ocupate cu deținuți de drept comun. Mai mult: în încăperea în care am fost introduși nu se aflau decît trei deținuți și tot drumul pînă la

București l-am făcut în această formație de cinci. Era un adevărat lux să călătorești în asemenea condiții cu mijloacele de transport ale Ministerului de Interne. Așa ceva nu ni se mai întâmplase și de aici înainte, de câte ori ne aminteam de acest episod, vorbeam de voiajul nostru cu „vagonul ministerial“!

E drept că pînă la București am făcut două zile și două nopți. Atașați la diferite trenuri sau zăcînd ore în șir pe cîte o linie moartă, am parcurs un circuit prin mai tot Ardealul. La fiecare oprire pe traseu, erau urcați sau coborîți deținuți de drept comun din penitenciarele locale. Celula noastră n-a fost afectată de aceste mișcări. Ne-am putut bucura în voie și de spațiu, și de aer, și mai ales de compania celor trei tovarăși de drum. De cum intrasem pe ușa camerei din dubă, mă îmbrățișasem cu unul din ei. Era Costache Teofănescu, pe care îl lăsasem la Cavnic cînd evadasem. Pe ceilalți doi, Costache Magearu și Ludoșan, nu-i cunoscusem pînă atunci. După cele două zile de călătorie împreună, nu i-am mai întîlnit niciodată.

După aproape doi ani, aveam ocazia să aflăm de la un martor ocular tot ce se întâmplase la Cavnic în urma evadării noastre. Teofănescu ne-a povestit în amănunt ce se petrecuse în noaptea evadării și ne-a relatat despre regimul de represalii la care fuseseră supuși ulterior din cauza fugii noastre. Cu toate acestea, în afară de cîtiva turnători notorii, putînd fi numărați pe degetele unei singure mîini, care s-au desolidarizat public de acțiunea noastră, absolut toți deținuții din lagăr au fost de partea noastră. Unii își ascundeau sentimentele, nearătîndu-și satisfacția pentru a nu risca să cadă victime furiei administrației, care se dezlănțuia la cel mai mic pretext. Alții însă au luat atitudine fățișă, mergînd pînă la a-i sfida pe ofițerii lagărului, manifestîndu-și deschis solidaritatea cu noi și mulțumirea că evadarea noastră reușise. Aceștia din urmă au dat loc la cîteva incidente, care s-au soldat cu consecințe mai grave, administrația ripostînd cu bestialitate la provocările lor, pentru a stîrpi spiritul de răzvrătire care mocnea în lagăr.

Cazul lui Gioga Parizianu a stîrnit o indignare generală, tensiunea în lagăr crescînd și mai mult. Cînd, într-o zi, ofițerul politic le-a spus deținuților, cu intenția de a-i timora, că toți evadații fuseseră prinși și împușcați, Gioga i-a spus că nu crede, ținînd să adauge că se bucură de reușita evadării noastre și că se roagă pentru noi să ajungem acolo unde trebuie ca să povestim tot ce se întîmplă cu oamenii în închisorile comuniste. Gioga a fost întrerupt cu o lovitură de vergea de fier în cap, de pe urma căreia multă vreme s-a crezut că își va pierde definitiv vederea la unul din ochi. Plin de sînge, Gioga Parizianu a fost dus la infirmerie, iar ofițerul politic s-a îndreptat spre poarta lagărului însoțit de murmurul surd și amenințător al deținuților care asis-taseră la scenă. Tot în acele zile, Eugen Bișoc l-a bătut crunt în mină pe Silvestru, unul din bine-cunoscuții turnători, devenit după evadare maistru pe una din galerii. Bișoc, la rîndu-i, a fost bătut de gardieni, pus în lanțuri și băgat la carceră.

Mai multe incidente de acest fel s-au succedat într-un climat de încordare crescîndă, mergînd pînă la marginea răzvrătirii, ținută în frîu numai de reacțiile tot mai brutale ale administrației, pe măsură ce și în rîndurile ei creștea nervozitatea. Neobișnuită să aibă de-a face cu o rezistență din partea deținuților, necum cu un spirit mai agresiv și de revoltă, metodele de terorizare utilizate pînă aici pierzîndu-și din eficacitate, administrația se simțea dezarmată în fața noului curent care se născuse printre deținuți. Pe măsură ce înăsprea represaliile, opoziția deținuților creștea și ea. Sufla un nou vînt prin lumea care popula lagărele, un vînt care dăduse naștere și evadărilor de la cele două mine de plumb și care avea să se propage și la a treia, la Baia Sprie, stîrnind progresiv proteste, greve și refuzul de a mai munci. Aceste acțiuni, coroborate cu o situație internațională care silea regimul la concesi, au dus în cele din urmă la desființarea lagărelor și a muncii forțate pentru deținuții politici.

S-a renunțat la un procedeu, pentru a se recurge la altul, scopul rămînînd același: lichidarea deținuților politici! De la distrugerea fizică directă, brutală și mai rapidă din lagărele de muncă forțată, s-a trecut la una și fizică și psihică, mai subtilă și mai lentă, în celule. S-au dezvoltat noi metode, mai perverse, pentru că erau mai puțin vizibile. Timpul, care lucra în dezavantajul nostru și în favoarea regimului, i-a permis acestuia să facă un pas înapoi, pentru ca, doar cîțiva ani mai tîrziu, cînd conjunctura politică i-a fost din nou prielnică, să recupereze terenul pierdut și să înființeze iar lagăre de muncă forțată. De data asta nu mai erau Canalul și minele de plumb, ci Delta Dunării și Balta Brăilei.

Dar toate astea Teofănescu le-a aflat ca și noi, mai tîrziu, pentru că părăsise Cavnicul înainte de desființarea definitivă a lagărului. Fusese transferat la altă închisoare ca inapt de muncă. I se pusese diagnosticul de pelagră, care, după cîte știu, este o boală datorată subnutriției și lipsei de vitamine. La penitenciarul unde ajunsese, i se dăduse un oarecare tratament medical, însă sporadic și insuficient, ceea ce nu-i ameliorase starea. Avea fața și mîinile tumefiate, cu pielea uscată, care se excuama ca niște solzi. Aspectul nu era plăcut la vedere. În schimb, odihna din închisoare îi prinsese bine. Cu toată alimentația mai frugală, se mai refăcuse fizic după munca istovitoare din mină, care-i depășea puterile. La evadare, îl lăsasem foarte slăbit și peste măsură de extenuat.

Dacă pînă aici, făcînd bilanțul, socotisem evadarea un eșec, fiind prinși toți cei ce participaserăm la ea și avînd numai slaba mîngîiere de a fi încercat și a fi reușit în prima parte a acțiunii, acum, după ce Teofănescu ne-a povestit cele petrecute în lagăr, mi-am dat seama că fuga noastră fusese altfel estimată de camarazii noștri rămași la Cavnic. E drept că neștiind că pînă la urmă vom fi cu toții prinși, reușita acțiunii noastre îi bucurase iar pe noi ne admirau pentru curajul avut.

Cuprins

„Toate drumurile duc la Jilava“	5
Din nou la proces	33
Lotul Salcia	48
În drum spre Pitești	81
La Pitești. Din nou în lanțuri.	104
Celula de la subsol, viața de fiecare zi	136
Două sute șaptezeci și șapte de nume...	160
...Și cei care ne păzeau	266
Greva foamei la penitenciarul din Pitești	282
„Rupe-l! Rupe-l în două!“	310
Încheierea grevei: victorie	331
Cinci luni de liniște	344
Revoluția din Ungaria	373
Speranțe spulberate. Teroare	394
Lotul Pătrășcanu	424
Broasca și vrabia	459
O crimă perfectă	477
Rendez-vous, cu mama, la cișmea	496
<i>Indice de nume</i>	515